

Народний депутат як суб'єкт трудового права

Іваненко О.В., студент юридично-психологічного факультету ННІЗН НАВС
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент Братель О.Г.

Останнім часом питання діяльності народних депутатів України все більше привертано до себе увагу громадськості. Така зацікавленість обумовлена тим, що від того, як народний обранець здійснює свої повноваження залежить доля громадян України. Саме тому доцільно проаналізувати зміст трудової діяльності народного депутата як суб'єкта трудового права, якому відводиться особливе місце в трудових правовідносинах.

Народний депутат України є державним службовцем державного органу, який наділений законодавчою владою, тобто Верховної Ради України. Варто зазначити, що аналізуючи ст. 9 Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року № 3723-ХІІ можна зробити висновок, що правовий статус народних депутатів має особливості правового регулювання. Так, на даних суб'єктів не поширюється дія вищезазначеного закону і Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-УІІ, натомість їх статус регулюється Конституцією та спеціальними законами України. До таких законів варто віднести Закон України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 року № 2790-ХІІ, у ст. 24 якого зазначаються обов'язки народного депутата України, зокрема бути присутнім та особисто брати участь у засіданнях Верховної Ради України та її органів, до складу яких його обрано, особисто брати участь у голосуванні з питань, що розглядаються Верховною Радою України та її органами, а також додержуватись вимог трудової дисципліни та норм депутатської етики [1].

Серед інших спеціальних нормативно-правових актів доцільно згадати Регламент Верховної Ради України, затверджений Законом України від 10 лютого 2010 р. № 1861-УІ, в якому сказано, що Верховна Рада України проводить свою роботу сесійно, і за звичайних обставин перший і третій тижні кожного календарного місяця впродовж сесії відводяться для пленарних засідань Верховної Ради, другий - для роботи в комітетах, тимчасових спеціальних комісіях і тимчасових слідчих комісіях, депутатських фракціях (депутатських групах), четвертий - для роботи народних депутатів з виборцями [2].

Поряд із цим доцільно зазначити, що як була, так і досі залишається проблема належного виконання народними депутатами своїх обов'язків. Так, відсутність

депутата під час пленарних засідань, на засіданнях комітетів, комісії тощо є поширеним явищем. Наприклад, за даними письмової реєстрації станом на 15 січня 2015 р. 12 з 15 засідань Верховної Ради пропустили: Д. Добкін, Ю. Солод, О. Пресман, К. Жеваго; 11 засідань пропустили: Д. Шенцев, А. Білецький, М. Добкін; на 10 засіданнях були відсутні: В. Зубик та Д. Ярош.

Згідно з ч. 3 ст. 26 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» підставою для відсутності народного депутата на пленарних засіданнях Верховної Ради, які проводяться відповідно до календарного плану роботи сесії Верховної Ради, є виконання народним депутатом у цей час доручень Верховної Ради та інші поважні причини: тимчасова непрацездатність, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка у зв'язку з народженням дитини, відпустка для догляду за дитиною, відпустка у зв'язку з одруженням, відпустка у зв'язку із смертю рідних, документально підтвержені транспортні перешкоди. Поважними причинами відсутності народного депутата на пленарному засіданні Верховної Ради є й інші обставини, коли згідно з законодавством працівнику надається відпустка [2].

В законодавстві визначено лише один спосіб реагування за нез'явлення депутата на засідання Верховної Ради - це позбавлення останнього виплат, пов'язаних з виконанням депутатських повноважень (ст. 5 Закону України «Про статус народного депутата України»). Тут також доцільно констатувати, що на нормативно-правовому рівні за відсутність депутата на засіданні без поважних причин не закріплено жодного із видів юридичної відповідальності. Для порівняння зазначимо, що у відповідності до ст. 40 Кодексу законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-МП трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом у випадках: систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення; прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин та ін. [3]. Отже маємо таку ситуацію, що депутат, який не з'являється на засідання Верховної Ради не несе відповідальності, а працівник, який допустив прогул, може бути звільнений з роботи, хоча обидва суб'єкти однаково нехтують виконанням своїх функціональних обов'язків, при цьому наслідки прогулу народного депутата не підлягають порівнянню з наслідками прогулу працівника. Тобто можемо констатувати, що небажання народними депутатами вносити зміни до спеціальних законів щодо закріплення юридичної відповідальності за відсутність під час пленарних засідань, на засіданнях комітетів, комісій є прямим нехтуванням ст. 24 Конституції України, яка закріплює, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Список використаних джерел:

1. Про статус народного депутата України [Електронний ресурс] : Закон України від 17 листоп. 1992 р. № 2790-XII. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2790-12&p=1319556226497176>. - Заголовок з екрана.
2. Регламент Верховної Ради [Електронний ресурс] : затв. Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лют. 2010 р. № 1861^{VI}. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-17&p=1318398932248263>. - Заголовок з екрана.
3. Кодекс законів про працю України від 10 груд. 1971 р. № 322-УП [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print140689114470089>. - Заголовок з екрана.